

შთავარი არმას ხორმანისადა დელი-ბა-
ბას შეუ იყო დაბანკებულიო, სადაც
მოხდა ბრძოლა, რომელიც გაგრძელდა
მთელ დღეზე. ამ ბრძოლის შედეგი
ჯერ არ შეგვიტყვია.

რუსული გაზეთის „Голосъ“-ის დეპე-
შა გვაცნობებს, რომ რუსმა მაქტია
ინგლისის მთავრობის უფრადლება იმ
გარემოებაზედ, რომ ინგლისის დენერა-
ლი ქემბლი, რომელიც სამხედრო აგნ-
ტად არის მუხთარ-ფაშის არმიაში, მუხ-
თარ-ფაშის ეხმარება თავის რჩევითა და
პლანებითთვის. ამ დღის დასახული და
უტიკვე გაზეთის ტრამოლელი კორენ-
ტონიდნენტი დარწეულებით ამჰაბს, რომ
ცირკ ახის ჯარის უფროსად მსმა-
ლის მთავრობა, მუხთარ-ფაშის ნაც-
ლად, დერევიშ-ფაშის გრავნისო.

ვპროცეს ბრძოლის ველიდამ
ჯერ-ჯერობით, როგორც ტელეგრამ-
მებით ვიცით, რუსის ჯარი ორ ალავს
კადავიდა დუნაიზე ბოლგარიაში: ბრა-
ლოვიგირამ მაჩინში და ზემინიდამ სი-
სტუკოში. ბრაილოვიდამ გადაულ ჯარ-
მა თავიდამვე დაჭირა მაჩინი, ტელჩა,
ზირსოვი თითქმის სტულიად უპრობო-
ველა. აქ, როგორც ამბობენ, 40,000
კაცი რუსის ჯარი არის გადაულიო. სი-
სტუკოსთან კადაულის ჯარის ამბავი
ჯერ არა ვიცით-რა.

გასკვირელიამ, ამბობს ინგლისური
გაზეთის „Times“-ის კორელაციონდნენტი,
რომ რუსები ირის დღის განმავალობა-
ში მუშაობიდნენ, ბრაილოვთან ხიდი
აკეთებდნენ და მა მალოს ჯარი, რომე-
ლიც დუნაის მეორე ნაპირზე იდგა, მე-
ჯეტიან, სრულიად ხმას არ იღებდა, არ
უ ულიდა ამათ დუნაიზე გადასვლის მხა-
დებასთ. მა მალოებს უნდა ცოდნოდა-
ოთ, რომ უარისის თმის დროს, 1854
წელსაც, ამ ალავს გააკეთეს რუსებმა
ხიდი და აქ გადავიდნენ დუნაიზედათ,
და ახლაც აქ უნდა მოლოდებოდნენ, და
საკმაო ჯარი დაემზადებონათ, რომ და-
ეშალად გადასვლათ. მაგრამ რომ უ-
სებმა გადასვლა დაპირის, მაშინ რომ
იმდენი და ამიტომაც ვამბობთ, რომ
ბრექსინის ბალი კუვლაზე უფრო
იმათვეს არის საჭირო.

ნემცური გაზეთის „Press“-ის კორ-
ენტონდნენტი იწერება მუხთარისტიდამ,
რომ რუსისის არმიას განზრახვა აქვსო,
რომ მალაზანთან გადავიდეს დუნაიზე,
სერბის სამზღვართან, უკანიდამ მოუ-

როს ვალინს და აღის ეს ქალაქი. ამ
მიზნის აღსასრულებელად რუსების დაუ-
თმია რუმინის ჯარისათვის სიდების ასა-
შენებელი მასალები და 68 ბატარეია.

ში შესასელელად, მაგლენით საერთო ტე-
ლი არ იქნება; ამისთანაც სალის მა-
ნათ არ გაუკირდება, რომ თვეში ერთი,
ორი ან ხუთი მანეთი აძლიონ ბალში
შესასელელად, თუკი ისინი იძულებული
არიან, რომ რომელიმე ზაფხული
მალაქში გაატარონ.

საქართველო

ალექსანდრევის ბალი

საზოგადოთ შენიშვნულია, რომ ქა-
ლაქის ხალხი უფრო ნაკლებ სძლებს,
უფრო ბლობათ ითვება, ვინერ სოფ-
ლისა; შენიშვნულია, რომ, რაც უფრო
დიდი ქალაქია, რაც უფრო უსუფთოო-
ბაა ამ დიდ ქალაქში, ისე უფრო გამში-
რებულია სხვა და სხვა გვარი ავათმყო-
ფიბა და მაშა საჯამე სიკვდილიც.

მრიად-ერთ მრზრი ამ გარემოებისა
გახლავთ ის, რომ ქალაქებში უცრო
ცული და უცრო გაფუჭებული ჰაერია,
ვინერ სოფლებში.

მატირმაც არის, რომ სამზღვარ გა-
რეთ კველა და ქალაქებში გაღებს, მა-
რცხებს და ფართო ქუჩებს ისეთი უფრა-
დება აქვთ მიქცეული.

ჩევნში ეს უპრალო გარემოება ვერ
გაუარით. ჩევნი ქალაქის პატრონები
კარგათ ხდავენ, რომ თითქმის ასიათას
მალაქის მცხოვრებელი მხოლოდ ერ-
თად-ერთი ბალი გააჩინათ, სადაც ამ
სიცხეებისაგან ასე შეწუხებულს ხალხს
შეეძლო დილა-სალიმრის მაინც სუ-
ლის მობრუნება და დისკვენება, და იმ-
დანი ვერ მოუხერხებიათ, რომ ეს ბალი
სუვთად შეინახონ, დღეში, ორჯელ-სამ-
ჯერ თუ არა, ერთხელ მაინც არის
მოწყობი.

ალექსანდრევის ბალი განსაკუთრე-
ბით ლარიბი ხალხის ბალად უნდა ითვ-
ლებოდეს; მდიდრებს არა უპავო-რა: ისი-
ნი, ზაფხულობით, როცა ლარიბს აქ სი-
ცხისაგან სული სძრება, მიუღიან სამ-
ზღვარ გარეთ, ტიატროსობა, ბორჯომი,
ძოჯორის და სხვაგან და სტკებიან ნე-
ტარის ცხოველებით. მაგრამ ლარიბი ხალ-
ხი კი იძულებულია მთელი წელიწადი
აქ დაჩინს. და ამიტომაც ვამბობთ, რომ
ბრექსინის ბალი კუვლაზე უფრო

იმათვეს არის საჭირო. მაგრამ უ-
სებმა გადასვლა დაპირის, მაშინ რომ
იმდენი და ამიტომაც ვამბობთ, რომ
ბრექსინის ბალი კუვლაზე უფრო
იმათვეს არის საჭირო.

მას შემდეგ, თქენ წარმოიდგინეთ
— როგორ უნდა მოვწონებოდა ჩევნ
გაზეთის „მაცეკაზის“ ჰაერი, რომ
უშევებდესი იქნებოთ, რომ ალექსანდრევის
ბალში შესვლის მსურველს უ უ ლ ი გ ა-
დ ა ს დ ე ვ ი ნ თ თ, რომ და კი სუუ-
თად შეინახონ ეს ბალი.

რესაკვირებელია, ბევრისათვის, რომელ-
თაც ხუთას და ათას თუმნიბით აქვს
წელიწადში შემოსავალი, ამისთანა გა-
დასახადის დადება ალექსანდრევის ბალ-

მაგრამ ლარიბმა ხალხმა რაღა უნდა
ჰქნას? იმას, უმიმისოთაც ათას გვარიად
შეწუხებულს, განა შეუძლია, რომ ბალ-
ში შესასელელად თვეში მანეთი ან
თუნდ აბაზი შესუე? და რა უფლება
აქეს ვისმე — დაღვას გადასახადი მისთანა
რასებრებით რომელიც ხალხსავე ეკუთხის,
რომელიც ქალაქის მცხოვრებლების,
განსაკუთრებით ლარიბმის, საკუთრებას
უნდა შეადგენდეს?

ზანა ასე მცენი, რომ ამ ბალში შეც-
სლელად არც გაღასხადი იყოს დანი-
შეწული და კუველ: დღეც მორჩილნერ-
ობელ-ორჯელს თუ ათას ვერს სხვა ურა-
მყოფო საგანზე ხარჯავს ქალაქში ათა-
სობით საქალაქო ფულსა, მგონია, არც
ამისთვის გაუჭირდებოდა წელიწადში ბევ-
რი-ბევრი ორმოცი, ორმოც-და-ათა თუ-
ნის დახარჯვა!

დღიური

* * * მრთის ქალაქის მცხოვრებისაგან
მივიღეთ ჩევნ შემდეგი წერილი გაზე-
ში დასაბეჭდათ, რომელზედაც, ვისიც ჯერ
არს, უცრადლებას მივაქცევთ:

„ზარსული საუკუნის დამლექს, შეფე
ისაკლის ბრძანებით, ქალაქის მცხოვრებისა
სიცხეებისაგან ასე შეწუხებულს ხალხს
შეეძლო დილა-სალიმრის მაინც სუ-
ლის მობრუნება და დისკვენება, და იმ-
დანი ვერ მოუხერხებიათ, რომ ეს ბალი
სუვთად შეინახონ, დღეში, ორჯელ-სამ-
ჯერ თუ არა, ერთხელ მაინც არის
მოწყობი. ზემდეგ, რაღანაც სასაფლაოზე ერთობ
აღავგი დაცოტავებულა, ეს იგი 1833 წელსა, სომხებია
სავაის ამოუჩხევია აქაურ მთავრობას
ცალკე აღიღილი ვერაზედე ზემო მხარე-
სა, რომელიც აგრძელე ეხლაც არის.

„მას დღეს შემდეგ თულისის ქარ-
ველ-რუსები იმარხებიან ზემო აღავ-
შულს სასაფლაოზე ერთათა.

მაგრამ ამ უკანასკნელ დროს ისე გა-
ისოს ეს მცხის სასაფლაოვალ, რომ მიცვა-
ლებულის დამარხება კი არა, ერთი ნემ-
სიც არ ჩავარდება სადმე ზიწაში თავი-
სუულათ, რაღანაც სასაფლაოს მეტე
ალაგი არა აქვს გარეშემო: აღმოსა-
ულებელი აქვთ მცხელეები, დასავლეთით
მოაჯირები აქეს, სამხრეთით სასაფლა-
ოს მისავალი და ჩრდილოეთით ვერ-
ელები დგანან.

„ჩემი გამო ხშირაა, როდესაც სასა-
ფლავუმა სოხრიან ხოლო ხან მიცვა-
ლებულის კუს თავი ჩნდება; ჯერეთ
ისე შეუზრული, ხან ფეხები და ხან
გერიდები და ხშირათაც მიღვალებული
მიცვალებულზე მარხამენ; ხშირათ სასა-
ფლავუმა სოხრიან ღრმათ, მიცვალე-
ბულს მისი ჩადებენ და ზევიამ მიწას
და აურიან და მეტე მეორესაც ზევიამ
დამარხენ.

„ამ ინიტორის წყალობითე ხშირათ
ისეთი ჩემი და ცემატუება მიმართება
ხოლო მიცვალების დატრინის შპრონის
შეუ, რომ ჯანებით თავებს ამტკვერენ,
როგორც, ძაგლათად, ამ ორი კვირის
წინათ იყო ისეთი ცეპატუება, რომ თქვე-
ნი მოწონებული.

„ვერელებიც, რომლებიც სასაფლავოს-
თან ახლოს სდგანან, სიკინან, რომ რო-
დესაც ზაუცული მალი სიცეები დგე-
ბაო, თიბათვე და მკათათვეში, სასაფლა-
ვოზე ისეთი რაღაც ნაირი პული ადგია
რომ კუცმა შე, ფრის დროს რომ შეხე-
დოს, სწორეთ გაუკერდებათ,

„უკველია, ამას მიწერება ის გარე-
მიება, რომ ვერაზე ასე ხშირად იცის
ყმატების ავათმყოფობა. ხლიც ამ-
ბობს, რომ ეს ავათმყოფობანი სასაფ-
ლავოს სურიან არის და არ ვიცით
კი რა ვენათო.

„პატობენ, ვითომც მთავრობას ამ
სასაფლავოს ბაღად გადაკეთება სუსია
და ვერც ეს გავავეთ სწორეთ და ვერის
მცხოვრებლების ავათმყოფობა. ხლიც ამ-
ბობს, რომ ეს ავათმყოფობანი სასაფ-
ლავოს სურიან არის და არ ვიცით

„ზონოვთ, უკა, რედაქტორო, რომ
ამ საჭირო ამბავს თქვენს პატივცემულს
გაზეთში ალავი დაუგორთ და დაბეჭ-
დოთ, რაგანაც იქნება ვისიც ვალია
ყურადღება მიაკუთხა და ერთი ად-
ლონის-ძიებით ვერის ხალი დაგეისხანა
სხვა და სხვა ავათმყოფობათ გარეუ-
ლებისაგან; მალაქას ზამერაბამ უნდა
გაიგოს, რომ ეს მარტო ვერისათვის კი
არა, მთელი მალა ისათვის მაენტელია,
რომ თითქვის შეუ მალაქში ამისთანა
სასაფლავო არებობდეს და სამალავდეს
არამინის სიცუცლეს.“

ჩენ, ჩენის მხრით, სრულს თანაგრ-
ძნობასა და თანამოაზრობას უცხადებთ
ამ შენიშვნის დამწერს და თან იმედს
ვაცხადებთ, რომ ჩენი მალაქის მამგე-
ობა და აღმინისტრობის ყურადღების
მიკერევენ ამ გარემობის, რომელიც ამ
შენიშვნაში მოხერხდული, რადგან ეს
მართლა მრთელ მალაქის ჯან-მთელო-
ბას შეეხება.

„ჩენ მივიღეთ თელავიდამ შემდე-
გი ანგები:

„14 ამ ინის დიდოს სო-
ფლავლ ასახოში მდგომა ჩენმა ჯარმა

ოთხი სოფელი დასწოლე ლეკისა, რადგან
ამათ წინააღმდეგობა გამოაცხადეს და არ
დაემორჩილება.

„ეკებმა რომ ცხერები გაიტაცის თუ-
შებისა და ქართველებისა, იმ ცხერის
ანგარიშში გამოიყენა ჩენმა ჯარმა ათა-
სი სული ცხერი; ამას გარდა ლეკების
საუთრებიდან არის წამოუკიდილი ათა-
სი სული ცხერი, ორასი ძროხა და ხა-
თი და ითხმოცი ცხენი. თექვსმეტის
რაცხვიდან შეუზრუნო რუსები სხვა სოფ-
ლების მშევდებას.

„ამ თეს 18-ს, ერთის დიდოს სოფ-
ლის დაჭირის დროს, საღაც ხალხი ყოვ-
ლების შეული ციხეში, რავდენიშე დედა-
კაცი, რომელთაც დაუნახეთ, რომ რუ-
სები აღა ეხუმრებიან, გამოსულინ გა-
რეთ და შეუქანიათ: „ჩენ ჩენის რჯუ-
ლისთვის უნდა დაიხსნოს და არ
დაგრმარჩილებით!“ მეორე აღდილზედ
ერთი მოხუცი კაცისა და დედაკაცისა-
თის მოუწვრია ჩენს ჯარს და როდე-
საც შოუდობებიათ მთო დაჭირი და
წასულან იდათვენ, იმ გვარივე პასტეს
მაცემის შემდგომ, ერთმანერთი დაუხო-
ციათ ხაჯლებით!“

დილეგის კონსესონდენცია

თელავი, 20 ივნის. თელავის უზენა-
მცხოვრების საერთოთ მხარეულიათ უ-
კვენ თითქვის დღემდის წლევინდელის
წლის საქემური მოსავალის იმედით. მას ი-
ნიკეთ გაცნობეთ — თუ რა იმედიანს მოსა-
ვალს პურისას და ლვინოსას ველოდებო-
დით. თეითეული ვენახის მექინე სტებ-
ბოდა იმედით, რომ წლეულს ოჯახის-
თის სამყოფს ლვინოს გარდა გასაყიდიც
ბევრი მოუიდოდა და იმისი ნაფასურით
ბევრიანის შინაურს ნაკლულევანებას
და ჟარავდა.

ჩენ ამას ცეფიქრობდით და თურმე
ბუნება კი სხვეს გვიმზადებდა. მა დღემდი
ში ზოგიერთებმა სთქეს, რომ ჩენს ვა-
ჟებს უზინდებულათ ნაცარი გამოაჩნდათ;
მაგრამ არ გვეჯერებოდა, რადგანაც წარ-
სულს ორს წელიწადს მცირედლი შეი-
ნიშვნობდა ენ-ქებში ეს სნეულება; მაგ-
რამ აღმოჩნდა, რომ მართლათ ნაცარი
შემოჰევევია გაზებს და გამოტანილი ყურ-
ევი გაუხმია. მრთს ვაზებდ ყოველი
მტევანი დანაცრულია და სადგე თავში
ან ბოლოში ერთი რაღაც პატარა ყურ-
ევის კუფხალი გადარჩენილა და არაფე-
რი სტება. მოარე ვაზი, რომელიც უდ-
გას გვერდით ნაცარი არშინზე, სულ
სხვა მხრით შენიშვნა; ოთხს და ხუთს
მტევანში ზოგი სრულებით წამხდარია
და ზოგი სრულებით უენებელი; გასინ-

ჯაეთ მესამე ვაზისა და ჰერეთ, რომ
მტევანზედ ნაცარი უყრდება, წერია უკუ-
ლია და ნაცარი იცე თავის პირველს
მდგომარეობაშია.

ხალხი ბერინარით ჯის ამ მოვლი-
ნებას, მაგრამ ნამდვილი მიზარი კი ვერ
გამოუკვლევია. უფრო შესანიშნავი ეს
არის იმაში, რომ ასე უკეთ გამოხდიდა ნა-
ცარი. მრთმა გლეხება დამარწმუნა, ამ
თეთვის ჩენდენებით, რომ გუშინ და შეგ სრულე-
ბით ვერსად შევნიშნეო და დღეს დიღით
კი მროვლი ვენაზი შენაცრული დაბევ-
და. ჩემის ფიქით, მიხეჭა უნდა იყოს
ნისლიანი შებურული დამზე, რომელიც
იყო ათა-თორმეტი საპალნის ქევრები
არის, კიდევ მოუმატე ენდა თოხი საპალ-
ნის ჭურჭელი, და ჩემი ვენაზი-კი ისე
გახლავთ ენდა მოლრული და მოტრი-
ნიალი, რომ ვგონებ თოხი ჩაფის ქა-
ცოცა აღარ ეგარება და დაგრძელებული
და თუ იმ ნაცარს პატარა თავის ტკიდ-
ლიც (უტყა) მომატა საიმე, მამინ
იქნება ხელადებიც აღარ დაგრძოლეს.

მხლა ერთიდა დაგრძელენა, რომ გა-
ვიგრილოთ წყლული გული პურის მო-
სავლიათ მართლად რომ ხორბლის მო-
სავალი დღ-ძალი გვექნება, აქამდის კო-
დი პური ფასობდა 2 მანეთი და 50 კა-
პეკიდგან 3 მანეთამდი; ეხლა კი ვერ
მანეთ ნაცარი უკვე მეტათ აღარ ფასობს
და აღარც გამუცელება პურა ეს ფასი,
თუ სიმინდი და ფეტვი მ. კამდიდს და
მომქამდის ან არ დაისეტყა. და ან
გოლდვამარ არ შეწება.

აქამდის სულ აჯანყებულს დიდი, ლე-
კებზედ ჰერნდათ თელაველებს საუკარი
და ახლა ეს ნაცარი შეენიათ სალაპა-
რებოთ. რომ უერი ადევნათ, დღეში
რავლენჯერმე გაიგონებთ ვაჭრი ხალხი-
საგან: „ჩვა ქვაბის ფასი მიმიცა ქართ-
სულს ორს წელიწადს მცირედლი შეი-
ნიშვნობდა ენ-ქებში ეს სნეულება; არ-
ადი მეტნდა ჩემი მოგირავნისაგან და
ორ ჩაფის ვერ მამცემს და ჩემი ფურ-
ება იმასთან კიდევ წლამდინ შეგრილდა
უნდა იყო!“

მსეც კი უნდა დაუმატო, რომ ზოგი-
ნოს დღეს მამულებიანს სოფლებში
თურმეტი არ არ არა გადარჩენილა და
თუ იქვე გადარჩენა უენახები, კიდევ იმული
იქნება, რომ ძალიან დაგვიძებელია

